

VABILO NA POROKO

»29. 6. 1991 je dan, ko ste vsi prav lepo povabljeni na poroko mojega sina. Skupaj bomo obeležili dan, ki nam bo vsem prav gotovo za vedno ostal v spominu,« je v vabila za poroko napisal moj dedek. In prav nič se ni zmotil, ko je napisal ta vabila. Najbrž pa ni pričakoval, da se bo to uresničilo v takem smislu ...

Dedek mi je povedal, da so bili po sprejetju plebiscita ljudje v nekakšni veliki evforiji in vsi so bili polni pričakovanja nad novonastalo državo, z imenom Republika Slovenija. Med seboj so bili prijazni in vsi so bili prijatelji, ne glede na to, kako bogat je bil nekdo ali kako veliko in razkošno hišo je imel. Vsi so bili na isti strani. To pa se v zgodovini Slovencev ni zgodilo velikokrat. Med ljudmi je vladalo neko posebno, zelo prijetno vzdušje. A ne za dolgo.

Kmalu je Sloveniji začela groziti Jugoslovanska ljudska armada in to je v Limbuš prineslo veliko strahu. Eden izmed njenih napadov se je začel prav v sosednji vasi, v Pekrah. Ta napad je močno zaznamoval prav vse ljudi, od otrok, mladostnikov, odraslih pa vse do starejših krajanov. Ljudi je postalo močno strah, vsi so postali zaskrbljeni in grozno panični. Kar naenkrat so se po nedolžnih ulicah vasic ob Mariboru začeli voziti veliki jugoslovanski tanki. Dedek je rekel, da so se ljudje bali za svoja življenja, veliko starejših pa je tudi padlo v depresijo, iz katere jih veliko ni našlo poti. Država jim takrat ni mogla nikakor pomagati, saj še nismo imeli tako močne in številčne vojske, zato je nekaj ljudi staknilo glave in skupaj so se domislili načrta. Na ceste, mostove in travnike so postavili ogromne barikade. To so bile ovire, ki so na kakršen koli način tanke zadrževale stran od središč vasi. Najhujši napad pa se je zgodil ravno na dan poroke ...

»Pozdravljeni, sem Breda Čepe in v živo poročam o tem, kaj se dogaja tukaj, v središču vsega dogajanja v Limbušu. Že ves dan se skrivam v bližnji hiši in opazujem okolico, vojake in na smrt prestrašene ljudi. Ravnokar je Jugoslovanska ljudska armada svoj tank postavila na sredino Lackove ceste ter se skrila na vrt bližnje hiše. Jugoslovanska vojska našim ljudem in vojakom grozi, da bodo ta tank razstrelili, če se ne bodo takoj predali. Če bi res prišlo do te razstrelitve, se ne bi pisalo nič dobrega prav nikomur. Najbrž ne bi bila opustošena samo Limbuš in Pekre, ampak tudi nek del Maribora. To pa bi seveda povzročilo neznansko veliko škodo. Ljudje se tako kot jaz panični in preplašeni skrivajo po svojih kletah in upajo ter veliko tudi molijo za preživetje. Takoj, ko se bo zgodilo kaj novega, pa vam ponovno poročam. Za radio Maribor iz Limbuša, Breda Čepe,« se je naenkrat zaslüşalo po vseh zvočnikih trgovine. Dedek je rekel, da ga je »skoraj kap«. Ravno takrat je namreč bil v trgovini in je nakupoval še zadnje malenkosti, ki so jih potrebovali za poroko, a naenkrat se je dan

njemu, in tudi vsem ostalim nakupovalcem, obrnil na glavo. Hitro so se skrili in preostalo jim je samo še to, da so čakali. Dedek je bil povsem paničen, saj je bilo za ta dan že vse urejeno, rezervirano in pripravljeno. A takrat ni mogel storiti ničesar. Lahko je samo upal, da bodo vsi preživeli.

Še večja nesreča kot očetu ženina, ko na poročni dan grozijo z razstrelitvijo, pa se je takrat pripetila ravno ženinu, mojemu stricu. Na njegovo predporočno noč je dobil klic in kmalu je ugotovil, da je bil tisto poziv, da se priključi naši Slovenski vojski v boju za samostojno državo. Brez kakršnih koli pomislekov se je odpravil na bojišče. Kar težko si predstavljam, da bi se morala jaz sama, na moj poročni dan s puško v roki plaziti po travi in se delati neopazno, čeprav bi morala ob takem času stati v cerkvi in govoriti poročno zaobljubo. A očitno lahko poročni dan preživimo tudi sredi trave na Duhu na Ostrem Vrhu tako kot moj stric. A čeprav mu najbrž to ni bilo všeč, takrat ni imel izbire, saj je moral tudi on tako kot vsi ostali moški vzeti puško v roke in varovati svojo domovino.

Slovenski rek pravi: »Vse pride in vse gre.« In kmalu je tudi Jugoslovanska ljudska armada s svojimi vojaki morala priznati premoč Slovenski vojski. Na vrtu, kjer so se skrivali, so jih zajeli, njihov tank, ki so ga hoteli razstreliti, pa so demolirali. Vsak človek je odnesel tudi en del tanka, da le-ta kmalu ni več mogel delovati. S tem je bila Jugoslovanska ljudska armada prisiljena v to, da se umakne in pusti ljudem, da normalno nadaljujejo svoj stari ritem življenja.

Kaj pa se je nato zgodilo s poroko? Dedkova družina naslednjih nekaj dni ni bila lačna, saj so morali pojesti vso hrano, ki je bila pripravljena za poroko. Imeli so velike pojedine, čeprav nihče ni imel velikega teka, svatje pa so v naslednjih dneh v svoje nabiralnike ponovno dobili pismo.

»Se še spomnite vabila, ki ste ga prejeli? Že res, da je bil to dan, ki naj bi si ga za vedno zapomnili, a si nikoli nisem predstavljal, da na tak način. Poroko smo, žal, morali odpovedati, a bi vas prav zato rad še enkrat povabil na poroko mojega sina. Prestavljena bo za nekaj tednov, a bo to poroka, ki jo bomo proslavili v lepšem svetu. Svetu dobrih in delavnih ljudi. V svetu Slovencev.«

Pripovedovali so mi

Pred kratkim sta k nam na obisk prišla babica in stric. Po televiziji so poročali o vojni v Siriji. Videli smo kako velike skupine beguncev bežijo v Evropo, da bi si rešili življenje. Ob tem trenutku so se mojim staršem, babici ter stricu obudili spomini osamosvojitvene vojne, saj so je bili vsi udeleženi. Pripovedovali so o svojih občutkih in doživetjih ob osamosvajanju Slovenije.

Babica mi je povedala, da so 25. junija 1991 zvečer po televiziji spremljali proslavo ob razglasitvi samostojne države Republike Slovenije. Vsi so bili vzhičeni. Prvič v zgodovini Slovenije so doživeli svojo samostojnost, rojstvo svoje države. Proslava je bila veličastna. Prvič je bila razvita naša zastava in zapeta nova himna, 7. kitica Prešernove Zdravljice.

Naslednjega dne pa so se zbudili ob rohnenju tankov in oklepnikov, ki so prodirali iz kasarn po ulicah in so pred seboj povozili vse, kar jim je bilo v napoto: avtomobile, kolesa, avtobuse, tovornjake, ... Prodirali so proti mejnim prehodom v smeri Šentilja in Dravograda. Ljudje so bili šokirani, prestrašeni, negotovi. Niso mogli razumeti, kako je lahko jugoslovanska vojska napadla slovenske ljudi in uničevala lastnino in premoženje ljudi, ki so vzdrževali to vojsko in v kateri so vojaški rok služili tudi slovenski fantje.

Stric se je spomnil, kako sta z babico bila na poti iz mesta ujeta v blokadi med dvema tankoma v Limbušu, pred mostom. Ker je bila na mostu blokada, tanki niso mogli nadaljevati svoje poti. Tudi ona dva sta bila ujeta, saj je bil za njima še en tank. Nato so tanki odpeljali proti Pekram, kjer so obtičali v drugi blokadi.

Zaradi blokade na mostu v Limbušu sta se babica in stric z avtom odpeljala proti spodnjemu Limbušu, kjer sta pustila avto in odšla peš domov v Laznico. O dogodku sta obvestila mojo mamo. Ker so želeli pomagati nedolžnim fantom, ki so služili vojaški rok, so se vsi trije s kolesom odpeljali proti Pekram. Malo pred pošto, pri tedanjem gostišču Račka, sta bila tanka ujeta med blokado, krajani Limbuša in Pekar pa so se zbirali v znak podpore nedolžnim vojakom in jim ponudili pomoč. Njihov poveljnik ni dovolil vojakom vzeti ponujene

pijače, rekoč, da je zastrupljena. Ob prigovarjanju ljudi, da se naj predajo se je razburil in začel groziti s pištolo, da bo vse postrelil. Grozil je tudi svoji ženi in sinu. Ljudje so se razkropili. Mama, stric in babica pa so odšli domov. Doma so slišali streljanje, po radiju pa so sporočali, da je Teritorialna obramba razorožila vojake v Pekrah. Ranjenega poveljnika pa so odpeljali v bolnišnico. Opisal sem zanimiv dogodek iz časa osamosvajanja. Bilo jih je veliko več, vendar ta se mi zdi eden izmed najbolj zanimivih. Lahko pa si tudi predstavljamo, kako grozno je bilo našim staršem in starim staršem. Če se ozremo, kako je bilo v tistem času in kako je zdaj, smo lahko zelo srečni. Lahko pa si tudi želimo, da nas ne doleti kaj podobnega.

Jure Antolinc 7.b

PREDVOJNI IZPIT

Star sem petnajst let, sem Slovenec in živim v državi Sloveniji. Čisto normalno, le kako naj bi bilo drugače! Toda že kot majhen sem ob prisluškovanju pogovorom odraslih spoznal, da je bilo nekoč, še ne tako dolgo nazaj, vendarle drugače. Tudi moji starši, dedka in babici so Slovenci in so seveda tudi živeli v Sloveniji, država pa se je imenovala drugače – Jugoslavija.

Največ se pogovarjam z mamo in predvsem z babico, saj je že upokojena in ima zame največ časa. Čeprav imata obe na staro državo lepe spomine, saj sta v njej preživeli svojo mladost, sta si želeli, da bi postala Slovenija samostojna. »Težko je, če živi v eni državi več različnih narodov,« je večkrat dejala babica. »Vsak ima svoje interese, razlikujejo se po načinu življenja in zgodovini. Lepo bi bilo, da bi vsi ljudje stopili skupaj in se potrudili, da bi nam vsem šlo bolje. Lepo bi bilo, da bi bili lahko ponosni na to, da smo Slovenci.« Mama, ki je učiteljica zgodovine, pa je dodajala podatke o sanjah in bojih za svobodo od kmečkih uporov preko Zedinjene Slovenije in NOB, čeprav vsega nisem razumel.

Dan, ko je bila razglašena nova država, samostojna Slovenija, pa sta obe dočakali malce nenavadno. Mama je delala izpit iz slovenske zgodovine 19. stoletja na Filozofski fakulteti v Ljubljani. Šele ko je vsa srečna z odliko v indeksu stopila na cesto, je slišala, kaj se je zgodilo. Seveda se je odločila, da ni časa za praznovanje izpita, ampak da bo šla takoj domov. Ampak kako? Na cestah je bilo veliko zapor, tuneli so bili zaprti. K sreči je imela v svoji že skoraj »oldtimer« katrci še dve kolegici, tako da se je bolje počutila. Nekajkrat so morale pokazati dokumente. Za pot, ki bi jo običajno prevozile v dveh urah, so potrebovale več kot tri. V Mariboru je morala mama pustiti avto sredi mesta, saj zaradi cestnih zapor ni mogla nadaljevati poti in je prišla domov peš.

Tudi moja babica je imela ta dan izpit. Na stara leta se je namreč odločila, da se bo naučila voziti avto. Ko se je mučila po enosmernih ulicah ob Hutterjevem bloku, je zaslišala – kot že pred izpitom – brnenje letal in nekajkrat avtomatično pogledala navzgor. Ni vedela, zakaj sta se inštruktor in član komisije začela smejeti, le še bolj živčna je postala. Vzrok se je pojasnil šele ob koncu vožnje. Brnenja niso povzročila letala, ampak babičina vožnja »v lero«; glede na okoliščine je komisija to spregledala in babica je izpit naredila.

Osamosvojitvena izpita sta imela različen učinek: mama je res postala profesorica, babica pa ni nikoli vozila. »Nič hudega,« je odgovarjala, kadar so se njeni trije otroci zaradi tega iz nje prijazno ponorčevali, »svojo državo smo pa le dobili!«

Vendar mora moja babica v zvezi s temi dnevi še kaj poslušati. Izpit je dolgo v noč proslavljala s svojimi prijateljicami in so jo naslednji dan zbudile sirene – opozorilo, naj gredo ljudje v zaklonišča zaradi možnih bombnih napadov. Moja mama je tako, kot so jo naučili v šoli, takoj odnesla v klet koce, vodo in nekaj hrane, babica pa si je šla kuhat kavo, da bi prišla k sebi. Mama jo je klicala v klet, babica pa je prišla k sebi šele po koncu alarma in tako pripravljenega zatočišča sploh ni videla. Mama je bila ogorčena, babica pa se še danes opravičuje, da je klavstrofob, to pomeni, da se boji zaprtih prostorov.

Tako smo dobili svojo državo, v kateri sem se rodil.

Danes imam občutek, da nova država ni prinesla tega, kar sta pričakovali mama in babica. Kljub temu pa je to moja država, Slovenija, in imam jo rad.

1991, OSAMOSVOJITEV SLOVENIJE

Zjutraj se je družina Povšič zbudila in po radiju slišala, da so na cestah postavili barikade, saj so hoteli zajeti meje. Tanki so zapustili vojašnice in se odpravili proti mejnim prehodom, kjer se je že slišalo, kako so streljali. Babi je bila v službi. Dedi je bil carinik in bi moral iti na mejo, kjer se je dogajala ta grozota, a rešilo ga je, da vlaki takrat niso vozili, zato je s svojima hčerkama (mojo osemnajst let staro mamo in dvajset let staro teto) počakal doma. Ko je Nana, moja teta, slišala, kaj se dogaja, se je najprej spomnila, da morajo kupiti dovolj veliko zalogo hrane, ki ostane dlje časa. Tako sta se z avtom odpeljala do najbližje trgovine. Dedi je par tednov star avto parkiral sto metrov od trgovine, da se mu ne bi kaj zgodilo. Seveda pa Nana ne bi bila Nana, če ji pri nošenju hrane v avto ne bi vse padlo iz rok. Za njima se je ves čas slišal zvok tankov in letal, ki so bombardirala tovornjake. To pa se je slišalo še veliko bolj, saj je bila barikada tudi pred Pekrami. Ko sta Nana in dedi prišla domov, se je dedi odpeljal do banke, da bi dvignil ves svoj denar. V Limbušu so slišali sireno. Po radiju so slišali, da prihajajo letala z bombami, ki bodo najverjetneje bombardirala hiše. Zato se je družina takoj, ko je prišla domov babi, odpravila v gozd. Pred odhodom so odprli okna zaradi pritiska, ki nastane

pri eksploziji, dvignili rolete in s seboj vzeli nekaj hrane. S sosedi so se torej odpravili v gozd, stran od hiš. S seboj so vzeli tudi oba psa. Bilo je kot v filmu.

V gozdu so slišali obstreljevanje Pekrske gorce in Pohorja. S topovi so skušali zadeti televizijski in radijski oddajnik, da ljudje ne bi več vedeli, kaj se dogaja. S tem streljanjem so zadeli le vrvi žičnice ne Pohorju. V gozdu so zelo blizu slišali, kako so granate padale na Pekrsko gorco, prav tako pa to tudi videli. Niso vedeli, kaj jih čaka v prihodnosti. Še toliko bolj negotovi pa so bili zaradi zgodbic prababice in pradedka, ki sta preživela drugo svetovno vojno. Vedeli so, kako je hudo, bali so se, da jih čaka ista zgodba.

Na srečo letal ni bilo, zato so se pozno popoldne varno vrnili domov, ki so ga cenili še bolj kot doslej.

Sledilo je še deset napetih, hudih dni. Prababica in pradedek iz Izole, bivša partizana, sta svetovala: če slišiš streljanje blizu, si v hiši poišči prostor, ki bo z vseh strani čim bolj obvarovan z zidovi, ki naj bi te ubranili pred morebitnimi streli. Mami in Nana sta izbrali osrednji hodnik in tam čepeli in čakali starše, ki so dvigovali še zadnje prihranke iz banke.

Po televiziji so vsak večer čakali na poročila, ki so jih obveščala, kako naj reagirajo. Na televiziji so bile slike ranjenih in mrtvih ljudi, ki so jih še toliko bolj zgrozile.

Edina dobra stvar, ki se je zgodila v tej grozljivki, je bila, da dedi ni rabil hoditi v službo, kar je bilo precej fino. 😊

UPAM, DA SE TO NE BO NIKOLI PONOVILO!

Vita Trantura, 7.b